

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 1. aprillil kell 12.00 – seltsipäeval spordimuuseumis on külaliseks laskesuusatamise MM-ilt 15. kohaga naasnud **Roland Lessing**.

Esmaspäevale, 6. aprillile nihkus Viljandi IX spordiajaloo päev, kus Vabaduse plats 6 saalis **kell 11.00** jätkub Viljandimaa spordiloo kolmanda osa (1966–2000) sisu arutelu.

Neljäpäeval, 23. aprillil seminaripäev teemal „Sport ja režiim“ – **kell 11.00** Tartu KGB kongide muuseumis (Riia 15b) esinevad **Aarand Roos, Enn Tarto** ja **Ülo Raidma** ning **kell 14.00** Eesti Spordimuuseumis jätkavad **Kaarel Antons** ja **David Vseviov**. Osavõtt kõigile huvilistele tasuta!

Esmaspäeval, 27. aprillil kell 11.00 – konverents „**Aleksander Tšikin 100**“ Tallinnas Tõnismäel endises Kalevi võimlas, peaettekanne **Erlend Teemäelt**, mälestusi jagavad tütar, endised kolleegid ja õpilased.

Kolmapäeval, 6. mail kell 11.00 – Eesti Spordimuuseumis **ESAS täiskogu koosolek**, kus kavas ülevaade seltsi tegevusest ja eelmise aasta finantsaruande kinnitamine, muudatused põhikirjas ning kohalalgatatud küsimused. Kuna otsuste tegemisel on kvoorum väga oluline, siis **palume neil, kellel ise pole võimalik koosolekul osaleda, anda kirjaliku volitusega hääleõigus usaldusväärsele seltsikaaslasele** (võib ka posti teel), kes osaleb.

Kell 12.30 – **koolituspäev**, kus jagatakse tarkusi arhiivist isikute kohta käivate andmete otsimiseks.

Laupäeval, 16. mail kell 18.00 – 23.00 spordimuuseumis muuseumiöö üle-eestilise muuseumiöö „**Öös on muusikat**“ raames, mil muuseumi uksed tasuta avatud. Kell 23.00 algab öömälukas, eelregistreerimine vajalik.

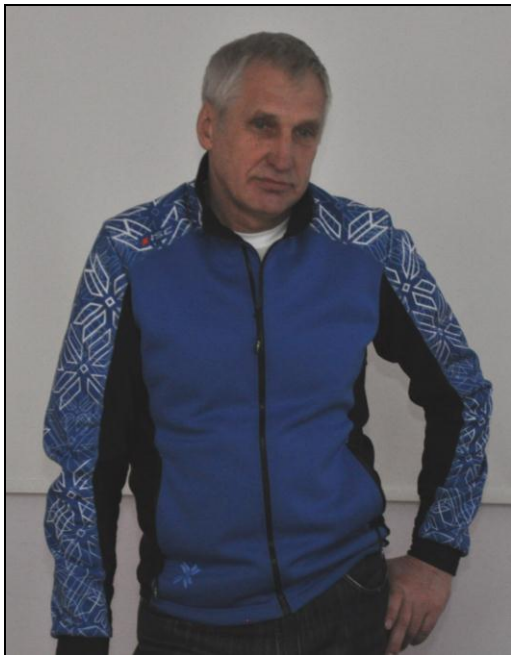
Teisipäeval, 19. mail kell 17.00 – **ESAS Tallinna osakonna õhtu TLÜ** raamatukogu kohvikus, kus ka seekord on külaliseks rahvusvahelise tasemega mängu, sh olümpiamängudel vilistanud võrkpallikohtunik **Mati Koorep**.

Kolmapäeval, 3. juunil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval tuleb esitlusele seltsi ettevõtmisena valminud “Eesti spordi aastaraamat 1918–1940”, kus kuuleme koostajate ja autorite kommentaare ja mõtteid seoses selle kapitaalse väljaande ilmumisega.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda. Täpsemat infot ürituste kohta saab ESMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee/eesti--spordiajaloo-selts

KOHTUMINE KIIRIUSUTAMISE ELUSTAJAGA

Talvisele ilmale igati kohaselt oli 7. jaanuari seltsipäeva külaliseks Adaverest kohale tulnud uisuspordi eestvedaja Väino Treiman (*fotol*). Esineja

alustas oma juttu koolipõlveaegade meenutamisega, kui spordipisikusse nakatus. Edasi jätkusid õpingud juba ülikooli kehakultuuriteaduskonnas, mille ta lõpetas 1974. aastal. Nendel aegadel oli ta üsna lootustandev takistusjooksja, püstitanud 2000 m takistusjooksus ka Eesti noorterekordi 6.10,2.

Kõrgharidusega kehakultuurispetsialistina alustas ta tööd Tartu Kalevis, aga paremate elamistingimuste pakkumine viis ta Adavere näidissovhoosi spordimetoodikuks. Sovhooside kadumise järel jätkas ta tööd Põltsamaa valla spordijuhina, hiljem Adavere põhikoolis kehalise kasvatuse õpetajana. Kooliõpetajana talvistes tundides uisutamise õpetamisest sündis

vajadus spordiplatsile jääd valada ja nii sündis 250 meetri pikkune ringrada, mis võimaldas ka võidusõitmist. Esialgu olid kasutada tavalised uisud, kuid tasapisi muretseti korralikum varustus ja hakati tõsisemalt tegelema kiiruisutamisega. Entusiastlik õpetaja leidis ka andekaid õpilasi – õed Alusalud, Mart Markus jt. 2006. aastal sõandas ta ette võtta Eesti kiiruisutamise meistrivõistluste taastamise ja sestpeale on kõigi raskuste kiuste Adaveres jää uisutajaid ootamas. Ja ka tulemused on rõõmustanud – Saskia Alusalu jõudis MM-võistlustel kümne hulka ja pürib järgmistele olümpiamängudele.

Väino Treimani entusiasmi on jaganud Põltsamaa valla spordiklubi Tervis juhatamiseks ning viimased kümme aastat ka Kalevipoja uisumaratoni ja rulluisumaratoni korraldamiseks.

SPORDIMUUSEUMI AVATUD UKSED

Siim Randoja

Laupäeval, 10. jaanuaril avatud uste päeval olid spordimuuseumi ukсед tasuta avatud kõigile huvilistele. Ilmselt oli info levinud ja seda lahkelt levitatud ka sõprade-tuttavate seas ning päeva jooksul leidis muuseumi ukse üles tavapärasest palju enam külastajaid.

Infolett ja suveniirimüüja Karita Vard on valmis külastajate vastuvõtuks

Muuseum oma harilikel lahtiolekuaegadel kell 11-18 pakkus lisaks põnevale püsinäitusele uudistada ka Gerd Kanteri unikaalset medalikollektsiooni, ERR muuseumi näitust Gunta Randla legendaarsetest telenukkudest ning harivat näitust kultuurimuutustest Eestis pärast II maailmasõda. Muuseumi ajalooliste keldrimüüride vahel avanes ka väike mängutuba, kus lapsed said ennast vabalt tunda.

Avatud uste päeval oli külalisena kohal aga ka staažikas telekunstnik Gunta Randla (*fotodel allpool*) ise, kes näituse rüpes oma pikka loometeed, nukkude loomislugusid ja lasteprogrammide telgitaguseid meenutas. Lisaks said huvilised õppida ka ise nukke meisterdama. Kahlemata oli see nostalgiline retk minevikku igas vanuses telesõbrale!

Seejärel andis muuseumi peavarahoidja Kaarel Antons enda koostatud näituse „Läänest itta“ kaudu põhjaliku sissevaate sõjajärgsetele kultuuri-muutustele spordis. Eesti Spordimuuseumi kogudest väljatoodud esemed iseloomustavad näitusel läbi spordi II maailmasõja järgset esimest kümnendit Eestis, kuid rõhk pole mitte sportlikel tulemustel, vaid vaadeldavaks aineseks on eelkõige auhindade ja muude esemete kultuuriline taust.

Kaarel Antons näitust tutvustamas ja huvilised medalikapi sisu uurimas

Huvilistel avanes ka haruldane võimalus piiluda ise muuseumi kogudesse, kus oli võimalik näha hulgaliselt museaale, mida igapäevaselt vaatamiseks väljas ei ole. Salapärase fondiruumide sisemust said uurida siiski vaid need, kes olid ennast eelnevalt fondiekskursiooniks kohapeal ette registreerinud.

Vaatamist ja uudistamist oli igale vanusele. Mälestuseks käigust muuseumi oli võimalik soodsalt soetada ka värskeid muuseumimeeneid ja harivaid spordiajaloolisi trükiseid.

KAHEKORDNE MAAILMAMEISTER AUGUST ENGLAS 90

Pühajärvelt pärit August Englas jõudis esimese Eesti sportlasena klassikalisel olümpiaalal kahe individuaalse MM-tiitli võitmiseni. Liitigi tuli ta sellega toime pärast II maailmasõjas idarindel võitlemist ja kaks korda haavata saamist. Englase saavutus on jäänudki Eesti maadluses ainukordseks. Selleni võib jõuda küll Englase kunagise õpilase Tiit Madalvee juures maadlustreeningutega alustanud Heiki Nabi, ent ühes jääb Englas vist ületamatuks: võita MM-kullad nii kreeka-rooma kui ka vabamaadluses.

15. jaanuaril Tallinna raekojas oli koos kultuuriministri, olümpiakomitee presidendi ja veel paljude Englase austajatega kohal ka Heiki Nabi oma kuulsat eelkäijat õnnitlemas. Pidulikku sündmust ilmetas spordimuuseumi koostatud näitus juubilarist.

Kaks kahekordset maailmameistrit, nooremale on vanem veel ühe järeletegemist vääriva tähise ette seadnud – 90

Eesti Maadlusveteranide Ühenduse esimees Vladimir Panov (vasakul) on tunnistajaks August Englase ja spordimuuseumi direktori Daimar Lelle sõbralikule käepigistusele. Alati heatujuline juubilar koos tütre Mallega, kes on aastakümneid kultuuriministeeriumis spordiasju ajanud

TARTU MARATON 55

16. jaanuaril 1960. aastal alustati raekoja kohalt Emajõe jäält esmakordset suusasõitu Tartust Käärikule. Selle sündmuse tähistamiseks oli nüüd, täpselt 55 aastat hiljem klubi Tartu Maraton kutsunud suusatajad raekoja

platsile, kust linnapea Urmas Klaasi tervituste saatel siirduti stardipaika Emajõe Atlantise poolsele kaldale. Kuna kehvade ilmaolude tõttu ei saanud Emajõelt startida ega ka Tartust Käärikule suusatada, siis toimus jalgsimatk mööda Emajõe ja Porijõe kallast kuni Valge Kõrtsini (Uhti), kust 55 aastat tagasi naised oma sõitu alustasid. 39 osalejast olid mõned siiski trotslikult suusad alla pannud ja kuigi tükati tuli need õlale võtta, jõudsid kõik röömsatena Uhti, kust buss nad tagasi linna toimetas. Samal ajal kogunesid veteranid Atlantisesse meenutama neid kaugeid aegu ja kohal oli mõnigi neist 214st, kes 55 aastat tagasi Käärikule jõudsid.

Start retrosõidule on antud, seda jälgis ka Tõnu Luik (paremal), üks Tartu maratoni mõtte algatajaid 55 aastat tagasi

KÜLAS PILLI JA LAULUMEESE

Rein Järva

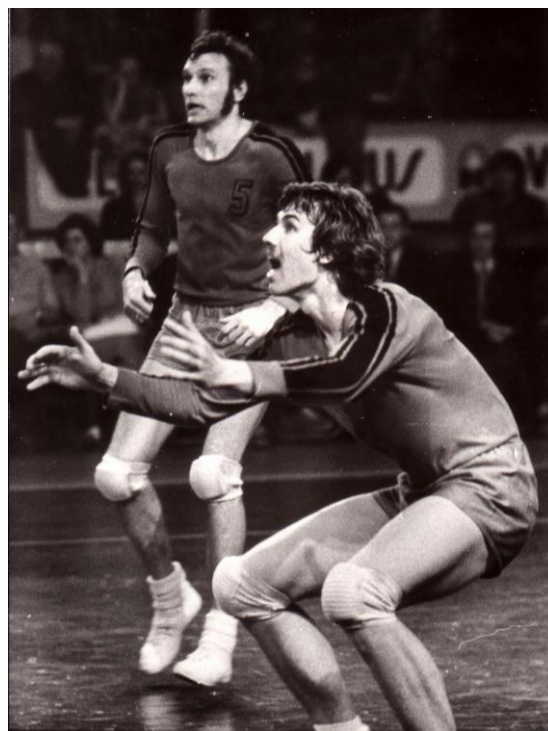
Tallinna osakonna uue aasta esimene seltsiõhtu 20. jaanuaril kujunes huvitavaks, aga ka emotsionaalseks. Põhjust selleks andis seekordne külaline – Tõnu Jago. Endine võrkpallur, kaheksakordne Eesti meister, Eesti koondise mees 1970. aastatel, seejärel koondise abitreener. Aga see kõik oleks võinud ka olla olemata, kui üsna karjääri alguses oleks ta teistsuguse elutee valinud.

Tõnu on pärit võrkpallilinnast Võrust, mis Eestile andnud palju häid võrkpallureid. Oma esimesteks suunajateks Võrus peab ta Heli Teppet ja kohalikus spordikoolis Jaan Gutmanni. Seejärel tuli elukoha muutus, pere kolis teise Eesti väikelinna Türi. Seal on kooli lõputunnistus. Türilgi mängiti üle võrgu palli, meeskonnaks kooli ajal oli Türi Jõud ja suunajaks Lenno Mõttus. Tõnu koolilõpuaastad sattusid Eestis võrkpallibuumi aega 1960. aastate lõpus. Koolinoorte spartakiaadil tekkis esimene kokkupuude kuldse Kalevi meeskonnaga ja treener Ivan Dratšoviga. TPEDI-sse õppima asudes saigi

„Vanjast“ Tõnu uus treener. Noormehe meisterlikkuse tõus oli üsna kiire, juba 1971. aastal arvati ta Eesti koondisse. Nüüd selle koha peal tekkiski kahtluseuss – kas ronida edasi võrkpalli tipu suunas või hoopiski pühenduda laulmisele, mida ta ka harrastas. Nimelt oli Looja andnud noormehele suurepärase lauluhääle. Tõnu mäletab, et juba 1971. aasta rahvaste spartakiaadil, kust muide tuli Eesti meeskonnale suurepärase 6. koht, laulis ta puhkehetkil veidi vanemale meeskonnakaaslasele Peeter Talmele (tollal Pebekov) lorilaulu „Vanapoisi vemmalvärss“. Nüüd tuligi meie seltsiõhtu esimene emotsionaalne hetk, kui külaline võttis oma suurepärase tämbriga sama laulu üles. See pälvil rekordilisel hulgal (31) kohale tulnud seltsikaaslaste aplausi.

Edasine võrkpalluri-tee jätkus „Vanja“ Dratšovi käe all. Suurepärasest treenerist ja heast inimesest on tal ainult parimad mälestused. Temaga olid päevad täis eelkõige sporti, aga vabadel aegadel ka kultuuri (tavapärased teatrikülastused) ja muid huvitavaid ettevõtmisi (käigud 1 km sügavusse Donbassi kaevandusse või siis Indjuk Gora mäe vallutamine). Sellist treenerit saab lõputult mäletada.

*NSVL meistrivõistlused võrkpallis
I liigas Tallinnas 1977. aastal.
Esiplaanil Viljar Loor palli
ootel, tagaplaanil Tõnu Jago ►*

Pärast tippvõrkpalli lõppu sai Tõnustki treener. Selleks ajaks Tallinna Kalevi meeskonna peajuhendamise üle võtnud Laimons Raudsepp kutsus oma abiliseks TPEDI-s spordikoolituse saanud Tõnu Jago. Järgnesid treeneriaastad TSIK-is kuni üleminekuaastateni 1980/1990. aastate vahetusel. Siis tuli peale Eesti võrkpalli suur dessant Soome, kuhu läks ca 30–40 meest. Selle lainega läks 1991. aastal kaasa ka Tõnu. Töökohaks sai Kokemäe ametikool Poris ja ametiks spordiõpetaja. Alguses päris üksinda 600 õpilasega koolis. Tõnu elas sisse Soome ühiskonda, järjest enam hakkas hobi korras ka laulma. Talle meeldisid Soome spordi suurmehe, odaviske olümpiavõitja, Tapio „Tapsa“ Rautavaara laulud. Üks läbi aegade kuulsamaid „Tapsa“ lugusid – „Üksik rännumees“ – sai Tõnu poolt eestikeelsed sõnad ja seda lugu külalise esituses kuulsime nüüd ka meie. Oli taas seltsiõhtu toonust tõstev hetk.

Hiljaaegu täitis Tõnul 65 eluaastat, mis lubab igapäevatööst puhata ja nüüdseks on elu toonud ta tagasi sünnimaale. Perest kasvas teistki põlve

võrkpallur. Poeg Eerik käis isa jälgedes ja jõudis samuti Eesti koondisse. 2005. aastal oli ta Eesti parim meesvõrkpallur.

Oli veelgi huvitavaid meenutusi töö- ja spordiaastaist, küsimusi tuli siit ja sealt. Sel õhtul oldi võrkpallilainel. Lõpetuseks kõlas Tõnu Jago eestlaulmisel ja meie toetusel kuldse Kalev68 ja Peet Raigi lemmiklugu „Rohelised niidud“.

Oli meeldejääv seltsiõhtu, mille lõpetas momendiks teisele teemale keeranud Juhan Seina jutt mootorite maailmast ja tema raamatust „Eesti Vormelautod 1958–2013“ ning kõige lõpetuseks Hillar Karmi poolt koostatud raskete mälumänguküsimuste kallal puremine.

SPORT ja MUUSEUM

Siim Randoja

Spordimuuseumi sünnipäeval, 28. jaanuaril toimunud tänuüritusel (*fotol avamine*) peeti meele läinud aasta kõige suuremaid abimehi ja esitleti ka värskelt trükivalgust näinud muuseumi ajakirja “Sport & Muuseum” 4. numbrit, mis on põhiliselt pühendatud raskejõustikule. Ajalukku olulise jälje jätnud tugevatest atleetidest on juttu nii ajakirja pikemates lugudes kui ka mitmetes lühiuudistes.

Avalugu pärineb Kaie Voolaidi sulest ning avab teeneka spordimehe Tõnu Võimula kogutud materjalidest alguse saanud spordimuuseumi hiiglasliku fotokollektsiooni tagamaid. Kuidas see kõik täpselt käis, sellest räägibki artikkel “Tõnu Võimula pärand: fotod, millest algas spordimuuseumi sünni”.

Eesti spordi suurkuju Georg Lurichi eluloo vähetuntud, kuid põnevaid tahke on uurinud Siim Randoja. Selgub, et Lurich aitas USA-s viibides kaasa Saksa spioonide paljastamisele ning oli selle afääri tõttu hiljem sunnitud enda elukorraldust muutma. Oma kaastöös analüüsibki Siim Randoja jõumehe salajast lahkumist Ameerikast, tuginedes osaliselt seni kasutamata allikmaterjalidele.

*Eesti Spordimuuseumi
52. sünnipäeval oli
rõõmsalt kohal ka
1967. aastal riikliku
staatuse saanud
muuseumi esimene
direktor Olaf Langsepp*

Külalisautorina astub raskejõustikunumbris üles Velikije Luki Kehakultuuri- ja Spordiakadeemia sotsiaal- ja humanitaarteaduskonna dekaan Dmitri Beljukov, kes on oma teadustöös tõsiselt tegelenud Pihkvamaa spordiajaloo ja spordiajaloo. Sedapuhku tutvustab ta raskejõustikualast tegevust Pihkva kubermangus 20. sajandi algul.

Spordimuuseumi pikaajalised töötajad Enn Mainla ja Aime Pärnakivi on kirja pannud põneva episoodi muuseumi minevikust – loo sellest, kuidas kaugetel 1970. aastatel oldi sunnitud silmitsi seisma riikliku tsensuuriga. Soovituslik lugemine kõigile tänastele muuseumitöötajatele!

Peatoimetaja Kalle Voolaid ajakirja tutvustamas ja rahvas kuulamas-vaatamas

Väljaande lõpuosas on aga traditsiooniliselt kohti leidnud mitmesugused lühi- ja piltuudised muuseumi igapäevaaskeldustest ning loomulikult on sealgi esiplaanil tugevate meeste tegemised.

“Sport & Muuseum” on Eesti Spordimuuseumi regulaarselt ilmuv esindusväljaanne, mida saab soetada Eesti Spordimuuseumist. Ajakirja peatoimetaja on Kalle Voolaid ja selle 5. number on ilmus 2015. aasta sügisel.

JUTUKS TARTU MARATON

Kolmapäeval, 4. veebruaril toimunud ESAS seltsipäeval oli spordimuuseumis kuulajate ees 55-aastase Tartu Maratoni tegevjuht Indrek Kelk, kes on klubis olnud tegev 1999. aastast. Tema eestvedamisel on välja arendatud menukas üritustesari Tartu Maratoni Kuubik, mis oma hea korraldusega toob igal aastal Tartumaale tuhandeid harrastajaid ja professionaale ning tutvustab piirkonda kogu maailmas.

Kuidas Indrek ise spordi juurde jõudis ja maratoni klubiga liitus ning mis see kõik tema ellu toonud on, mismoodi on klubi tegevus paisunud, mis on toimunud, millised on olnud raskused ja rõõmud, seda kõike said kuulajad teada. Kuna Tartu maraton on veebruarikuul paljude meelel ja keelel, siis küsimusi jagus ja ligi kaks tundi möödus lennates.

Indrek Kelk Karu-aabitsa tegelaste kaitse all kuulajate ees

SPORDIMUUSEUMI KÜMNES SPORDIMÄLUKAS

Daimar Lell

7. veebruaril teoks saanud juubelihõnguline mäng kujunes küsimuste poolest raskeks, kuid põnevust ning pinevust jätkus kuni viimase küsimuseni. Esmakordselt muuseumi spordikilbade ajaloos selgus võitja üksikmängus, millise punktid läksid kirja ka Eesti spordikilva meistrivõistluse arvestuses. Mängule värvi lisamiseks lubasid korraldajad mängima aga ka võistkondi. Ning mitte ainult – võistkondadele pakuti isegi lihtsamat küsimuste komplekti. Kõik see aga üksikmängijaid ei kõigutanud. Parim võistkond suutis end lõpuks võidelda „kõigest“ 8. kohale.

Ühtekokku läks mängu üksteist 5-küsimuselist plokki ehk 55 küsimust ja vastuseid andsid neile 26 üksikmängijat ning 4 võistkonda, kokku 36 kilvarit (*fotol*). Läbi kogu mängu said liidrikohta nautida 6 mängijat. 30 küsimuse järel tehtud vaheajaks juhtisid 30 punktiga Marko Siil ja Urmas Hinno, punktiga oli neist maas Matis Song. Teise poolaja edukamad olid 26 punktiga Igor Habal, Jaan Allik ja Ove Põder. Esimese poolaja oli Põder lõpetanud seejuures kõigest 13 punktiga. Põdrale vastupidise mängumustriga lõpetas mängu Urmas Hinno. Temale teise poolajaga lisandunud 13 punkti kukutasid ta lõpuks üldarvestuses 9. kohale. Viimase kolme aasta Eesti parim spordikilvar Igor Habal (*pildil*) tõusis esimest korda mängu juhtima alles 11. ploki lõpuks, mis ülejäänud mängijate kurvastuseks tähistas ka mängu lõppu. Tema 54 punkti järel oli tihe jälitajate viisik: Matis Song 53, Mati Räli ja Marko Siil 51 ning Jaan Allik ja Ants Põldoja 50 punktiga.

Mängijad nuputavad küsimuste kallal (vasakul esiplaanil võitja Igor Habal) ja žürii (vasakult Kalle Voolaid, Daimar Lell ja Siim Randoja) loeb punkte kokku

OTEPÄÄ TALISPORDIMUUSEUMI SÜNNIPÄEV

Otepää Talispordimuuseum Tehvandi spordikeskuses tähistas 13. veebruaril neljandat sünnipäeva ning sellega seoses oli muuseum avatud külastajatele tasuta. Lisaks mitmekesisele püsinäitusele sai muuseumis näha ka Tartu Maratoni teemalist väljapanekut, sööstlaskuja Aare Tamme võistlusvarustust ja lisaks tutvuda põneva näitusega suusasidemetest läbi aegade (vt *fotod*). Päeva lõpetas Tartu Ülikooli professori, tuntud meditsiinibiokeemiku Mihkel Zilmeri loeng teemal "Normaalne toitumine", kus tuli juttu tervislikust toitumisest, toidulisanditest, apteegikaupadest ja muust olulisest. Loengu lõpus vastas professor Zilmer kuulajate küsimustele.

JOOKSJAD JA NENDE LOOD SPORDIMUUSEUMIS

Daimar Lell

Sõbrapäeval, 14. veebruaril toimus spordimuuseumis Kristo Reinsalu ja Andrus Nilgi koostatud raamatu "Eesti jooksjate lood" avaesitlus.

*Osalejad
spordimuuseumi
saalis, esiplaanil
meie edukaim
naisjooksja
Laine Erik-Kallas*

Üritus oli väga rahvarohke. Kutse esitlusel osaleda olid vastu võtnud paljud raamatus mainitud jooksjad, samuti nende treenerid ja abilised, aga ka raamatu väljaandmise suuremad toetajad. Üldse oli raamatul suur toetajate vägi – läbi ühisrahastusplatvormi „Hooandja“ andis trükisele hoogu üle 200 eraisiku.

Esitluse, õigemini küll esitlusseminari lükkasid käima spordimuuseumi direktori Daimar Lelle tervitussõnad ning Andrus Nilgi (*fotol*) sissejuhatus. Selles tunnustas ta muuhulgas spordimuuseumi rikkalikke kogusid ning lahket majarahvast, kes raamatu sündimisele tõhusat kaasabi osutasid. Spordimuuseum oli ka paigaks, kus nii mitmedki intervjuud raamatukangelastega toimusid.

Seejärel astus üles Tartu ülikooli spordiklubi juhatuse liige ja Eesti pikamaajooksu üks paremaid treenereid Harry Lemberg, kelle sõnul on „Eesti jooksjate lood“ tänu Ants Nurmekivi analüüsidele ning mitmete jooksjate treeningpäevikute väljavõtetele omamoodi lausa jooksuõpikuks.

Jooksuproffessoriks kutsutud Ants Nurmekivi ise tõi oma kõnes aga esile, et tänapäeval on liikumisharjumused teistsugused kui paljude raamatukangelaste sportlasaegadel. Nurmekivi rõhutas, et praegune kehaline kasvatus õppeaine nimetusena on ajale jalgu jäämas ega väljenda kogu vajalikku sisu. Õigem oleks asja nimetada liikumisõpetuseks ning sellele vastavalt ka sisulist poolt avardada. Mitte ainult keha pole vaja kasvatada, vaid oluline on ka liikumiskultuur, liigutuste täpsus ning koordineatsioon. Nurmekivi tõi näitena maailma teivashüppetähe Sergei Bubka, kes oma sportlaskarjääri meenutamisel on just omandatud liigutuste kultuuri tähtsust esile tõstnud. Nurmekivi andis ka kõigile kuulajatele lihtsa retsepti – tuleb jääda oma juurte juurde. „Töötavad

lihtsad treeningskeemid. Ei tasu asja keeruliseks ajada. Peab mõtlema, kuidas teha nii, et üksikud harjutused mõjuksid lõpptulemusele,“ lausus ta lõpetuseks.

Ettekannete järel jõudis järg tänamise kätte. Trükise suurimate toetajate järel hõiksid raamatu autorid üksteise järel välja jooksukuulsusi, kelle lood kaante vahele olid jõudnud. Kõigi nende kohta oli neil ka üht-teist tabavat iseloomustuseks öelda. Üritus lõppes ühiste meenutuste ning vastastikuste autogrammide andmisega värskesse raamatusse.

600-leheküljeline ning rikkalikult illustreeritud „Eesti jooksjate lood“ sisaldab lugusid 33 Eesti kesk- ja pikamaajooksjast läbi aegade kuni tänapäevani

välja. Kõikide lugude juures on ülevaade jooksja parematest tulemustest. Raamatu lõpuosa moodustavad Ants Nurmekivi koostatud analüüsid jooksjatest ning väljavõtted treeningpäevikutest.

Kristo Reinsalu (vasakult) ja Andrus Nilk said EKJL kestvusosalade alariühma juhilt Toomas Tarmilt tänumeene. Jooksjate raamatu pildiga tordi lahtilõikamise au langes spordimuuseumi direktorile Daimar Lellele

ISAMAAD HINGES HOIDES

Rein Järva

Teisipäeva, 17. veebruari õhtul ei kogunenud ESAS Tallinna osakonna liikmeskond tavapäraselt TLÜ raamatukogu kohvikuruumi, vaid hea isamaalise hingetunde sissesaamiseks enne lähenevat Eesti Vabariigi aastapäeva võeti ette kahe olulise muuseumi ühiskülastus.

Kogunesime algul Okupatsioonide Muuseumisse. Seltsikaaslased pidasid muuseumi külastust vajalikuks ja tähtsaks ürituseks. Selle tunnistuseks oli seltsi 26 liikme kohaletulek vaatamata mõnda kaaslast kimbutavale haigusele. Meid viis Eesti lähiajaloo rasketele radadele väga hea giid, ajaloolane Martin Andreller. Taaskord meenutasime Eesti riigi saatuslikke aastaid 1939–1944 ja hilisemat pikka okupatsiooniaega. Selle pika perioodi läbielanuile, valdavalt seda ju seltsi liikmed on, pakkusid huvitavad museaalid äratundmise „rõõmu“. Heameel on tõdeda, et taoline muuseum on asutatud eelkõige järeltulevate põlvete jaoks meenutamaks karme aastaid.

Seejärel kõndisime mööda Kaarli puisteed mõnisada meetrit allapoole, kus Vabaduse väljaku alt leidsime rahvarinde muuseumi. Taas äratundmisrõõm, seekord sõna otseses mõttes. Nii lähedased laulva revolutsiooni aastad, 1988–

1991, kangastusid silme ees. Praktiliselt me kõik ju olime selles osalised, aga erukolonelist seltsikaaslane Henn Karits eriliselt. Tema initsiatiivil 1991. aastal paigaldatud Toompea suurtest kaitsekiividest vähemalt üks võiks muuseumi ees väljas museaaliks olla, tõdesime koos Hennuga.

PÄRNU SPORDIAJALOO PÄEVAL KUULATI JALGPALLUREID

Urmas Saard, Priit Neeme

18. veebruaril toimus juba XX Pärnu spordiajaloo päev. Kui 12 esimese korraldajaks oli peamiselt spordiajaloolane **Henno Sepp**, siis viimase 8 juures on olnud tegev kolmik: **Heldor Käärats**, **Helle Artel** ja **Priit Neeme**.

Osavõtjatest istuvad esireas (vasakult) Helle Artel, Valli Koplus, Peeter Orav, Henno Sepp, Jüri Saar ja Heldor Käärats

XX Pärnu spordiajaloo päeva külalised olid oma edukat jalgpallikarjääri lõpetav Raio Piiraja ja Pärnu jalgpalliklubi naiskonna teenekas peatreener Jüri Saar. Aga enne kui neile sõna anti, meenutasid kokkutulnud tavapäraselt kõigepealt eelmisel aastal lahkunud Pärnumaa sportlasi. Nende mälestuseks süütasid küünla kaks auväärses eas osalejat – 93-ne Henno Sepp ja 90-aastane Aksel Laul. **Priit Neeme** meenutas igat lahkunut lühikese tutvustusega:

Helmut Hunt (05.10.1932–10.01.2014) harrastas poksi, jalgrattasõitu, meelisala oli jalgpall, milles tuli 1961 Pärnu Kalevi kaptenina Eesti MV hõbemedalile. Töötas aastatel 1961–92 Pärnu Kalevis instruktori ja aseesimehena. Oli Kalevi auliige, aastatel 1989–2013 Pärnu Jalgpalliklubi president. Talle on omistatud Pärnu linna teenetemärk, Vapimärk ja Eesti Jalgpalli Liidu hõbemärk.

Anne Tohver (13.08.1953–20.01.2014) hakkas ujumist harrastama 1961. aastal Pärnu ujumiskoolis Heino Kübara õpilasena. Ta tuli vaba- ja teateujumises seitse korda Eesti meistriks ja parandas seitse korda Eesti rekordit, kuulus 1967–72 Eesti koondisesse. Töötas ujumistreenerina Pärnu Kalevis 1977–92, linna spordikoolis 1992–99 ja aastast 1999 ujumisklubis Raba. Oli laste hulgas äärmiselt lugupeetud ja armastatud.

Ilmar Lumiste (16.12.1943–14.03.2014) oli tervisesportlane, kes alustas alles veteranieas maratoniga. 46-aastasena läbis distantssi ajaga 3:14,29. See on visaduse näide. Ta oli tunnustatud mälumängur, neljakordne Eesti meeskondlik meister.

Voldemar Elbrecht (31.08.1937–17.03.2014) oli kergejõustiklane, kes 29-aastasena heitis ketast 40,46 m.

Oleg Tammsalu (15.04.1948–25.03.2014) oli korvpallur, mängis Pärnu Kalevis, hiljem Pärnu KEK-is. Ta oli tagamängija, mängujuht. Viimati oli noortetreener.

Robert Soakas (23.12.1933–28.03.2014) sündis Karjalas, elas Pärnu lastekodus. Ta oli poksija (52–57 kg), alustas Hugo Soasepa juures, võitis 297 matšist 264, tuli kahel korral Eesti meistriks (1950 ja 1959), kahel korral Spartaki üleliiduliseks meistriks, kuulus aastatel 1951–60 Eesti koondisesse.

Anus Kaareste (07.05.1945–06.04.2014) sündis Pärnu-Jaagupis. Treener Manfred Tõnissoni juhendamisel tuli käimises B, A ja juuniorite klassis Eesti meistriks 1961–64. Kergejõustikutreener ja sporditegelane lõpetas 1971 Chişinău ülikooli kehakultuuri teaduskonna, oli aastatel 1971–73 Pärnu rajooni kehakultuuri- ja spordikomitee esimees, 1973–87 vanemtreener Jõudi kesknõukogus ja 1987–98 Kalevis, 1998–2006 instruktor Tallinna spordihallis.

Feliks Valter (19.01.1916–30.04.2014) oli teenekas jalgpallur, treener ja spordientusiast. Hüüdnimega Velka oli enne sõda poolkaitsja Pärnu Tervises, sõja järel Pärnu Kalevi liidreid. Treeneritööd tegi Velka üle 30 aasta, viies mitu Pärnu noortemeeskonda Eesti meistriks ja õpetas teiste seas ka Helmut Hunti, Sergei Ratnikovi ja Märt Siigurit.

Anu Tammik (06.11.1955–04.07.2014) oli 1986–2003 Kalevi instruktor, spordikoolis õppealajuhataja ja hiljem direktor.

Gunnar Talv (14.08.1950–04.07.2014) kuulus võrkpallurina Pärnu Kalevi meeskonda. Ka tütreid nakatas ta võrkpallipisikuga – Tiina tunnistati aastaid Eesti parimaks võrkpalluriks ja Tene on mänginud mitmes välisklubis.

Kalle Voolas (08.06.1947–27.08.2014) heitis 1968 vasarat 47,60, mis oli tol ajal tubli tulemus. Töötas Pärnu Vetelpäästes ülemana, hiljem EKP Pärnu LK instruktorina ja oli ka VTK komisjoni liige.

Valdur Tamming (08.01.1935–09.09.2014) oli spordiajakirjanik ja sporditegelane. Sportima hakkas Tallinnas keskkoolis Harry Aumere innustusel. Ta oli korvpallis Eesti noorte meistreid ja 1951 Eesti meistrivõistlustel pronksi võitjaid. Võistles ka käsipallis ja autorallis. Korvpallurina osales veteranide maailmamängudel, MM-il ja EM-il ning võitis 2 kulda, 2 hõbedat ja 3 pronksi.

Aastatel 1965–1968 oli ETV ja 1968–1971 Noorte Hääle spordireporter. Ta on olnud Automi tegevdirektor 1974–1991. Aastatel 1999–2012 oli Eesti Saunaklubi president ja alates aastast 2001 Eesti Spordiajaloo Seltsi liige.

Seejärel õnnitleti juubilare:

90-aastaseks sai 18. jaanuaril **Aksel Laul** (kunagine viiekordne Eesti meister pikamaajooksus, võitnud lisaks 2 hõbe- ja 6 pronksmedalit, 1949 tuli NL-i maaspordiühingute meistriks 5000 m jooksus, hilisem üleliidulise kategooria kergejõustikukohtunik (1976)) ja 28. juunil saab meie suusatamise *grand old man* **Väino Puhilas**, veteranide suusa-MM-i pronksimees.

80-aastaseks saab 14. märtsil Eesti üks teenekaim võrkpallitreener (V kutsetase) **Johannes Noormägi** (Eesti Punase Risti medaliklassi teenetemärk (2001), Eesti Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi elutööpreemia (2012)). Sellist juubelit tähistavad sel aastal veel kergejõustiklased **Dora Käsper**, **Albert Afanasjev**, **Enn Kuldkepp** ja **Oskar Pettai**.

Heldor Käärats (fotol) andis ülevaate raskejõustiklastest–juubilaridest: 15. jaanuaril tähistas oma **90.** juubelit kahekordne maailmameister maadluses **August Englas**, 3. veebruaril oleks saanud **100-aastaseks** olümpiavõitja **Johannes Kotkas** ja 10. oktoobril on **110.** sünniaastapäev tulemas olümpiavõitjal ja maailmameistril **Alfred Neulandil**.

XX spordiajaloo päev jätkus jalgpalliteemal. Kõigepealt sai sõna **Raio Piiraja**. Jalgpallilegendi arvates oli spordiajaloo klubi ees esineda veider tunne, kuna tema ajalugu polevat veel kätte jõudnud. Raio Piiraja on sündinud 1979. aasta 11. juulil Pärnus. Eesti koondises tegi ta debüütmängu 19-aastasena, kui sügisel 1998 toimus sõpruskohtumine Armeeniaga. Mäng kaotati 1:2. Raio Piiraja on mänginud koondises 113 mängu, löönud 8 väravat ja tunnistatud viiel korral Eesti parimaks jalgpalluriks. Lisaks on ta Norra karikavõitja 2006.

Piiraja rääkis, et tal on kaks isa, kasuisa on jalgpallitreener. „Võib-olla sellepärast hakkasingi teiste harrastuste kõrval jalgpalli mängima.“ Esimeses klassis alustas ujumisega, mida tegi kaks aastat. Proovis ka võrk- ja korvpalli, isegi purjetamist. „Hüperaktiivne, nagu ma olen, üllatasin ühel õhtul trenni minnes vanemaid sellega, et lubasin minna maletrenni. Seal ma kaua vastu ei pidanud, mäletan, et Munamäe kõrval need trennid toimusid,“ rääkis Piiraja, kes oma lapsepõlve siinsamas ümbruses ja praeguse nimetusega Vanalinna koolis veetis. Hiljem elas Ülejõel Rohelisel tänaval. Ka maadlustrennis on ta käinud. Meenutas, kuidas kaaslane teda ühel korral maadlustrennist seljas koju vedas, sest keegi oli tema tossud jalga tõmmanud. „Olen kõike proovinud, ka kergejõustikku, kuhu Ando Palginõmm mind meelitas. Jooksust oli hiljem kõvasti abi.“

Priit Neeme: Raio esimesed edusammud olidki jooksurajal. Ta üritas aastaid võita meie esindusüritust – Kadrijooksu, olles pidevalt teinekolmas. Sellel ajal ta vastaski küsimusele: „Mis on sinu suurim sportlik eesmärk?“ lihtsalt ja ausalt: „Võita ükskord ometi Kadrijooks!“ See juhtuski, aga siis oli ta juba jalgpallurina Eesti koondises. „Jalgpalli ajal ei olnud suurt aega ja ega ei lubatudki teiste aladega eriti tegeleda. Olin siis juba FC Flooras ja koondises. Eirasin keeldu ja osalesin traditsioonilisel igamehe kümnevõistlusel Pärnus. Tegin hea tulemuse 1500 m jooksus, mida ka lehes nimetati. Sain tollel ajal ca 2000 krooni palka, millest pidin selle tüki eest karistusena 8000 krooni trahvi maksma,“ rääkis külaline ka oma üleastumistest.

Priit Neeme ja Raio Piiraja

„Tegelikult raha polnudki kõige suurem kaotus, elasin spordigümnaasiumis, kus elamine ja söök oli prii, raha oli teisejärguline. Kartsin, et vaadatakse, et sellest mehest ei saagi asja ja visatakse grupist välja...“

Spordigümnaasiumi ühiselamus elas ta veel paar aastat pärast lõpetamistki. Andrus Värnik oli toakaaslane, kellega Piiraja sõnul polnud igav mitte kunagi. „Tal oli korralik Lõuna-Eesti huumor, kahjuks ta ei teadnud kunagi, millal huumoriga lõpetada. Tegelikult oli ta tõsine mees, kes töötas turvamehena, magas, sõi, tegi trenni, magas ja läks taas tööle, et uue ringiga alustada. Sellises rütmis siis kuni maailmameistrini välja. Ta oli hea poiss. Sellest, mis hiljem juhtus, on kahju.“

„Jaanuar, veebruar, märts, viimati ka aprillis olime alati Küprosel laagris, neli kuud jutti. Mäletan, et laagrisse minnes suutsin rinnalt suruda 35 kg ja kükke teha 65 korda. Kui pandi suured koormused peale, siis tundsin pooleteist kuuga, et keha ei tule järele ja jalad ei kuula enam sõna. Vanemate mängijate käest sain sõimata ja tuju läks alla. Lõpuks läksin ja ütlesin, et minust vist asja ei saa ja mina ei jõua, et äkki saadaks mu koju?“ Piiraja arvas, et kui sel hetkel oleks teda koju saadetud, siis oleks jalgpalliga lõpp olnud. „Õnneks kogenud treener Thordarson jagas ära, mis toimub. Andis mulle taskuraha ja rentis auto ja saatis nädalaks mööda Küprost reisima. Puhkuse nädal oligi täpselt see, mida vajasin. Pärast seda hakkas kõik ülesmäge minema. Kolm kuud hiljem laagrist koju sõites surusin rinnalt 100 kg ja kükke tegin kahesajaga. Hüppeline areng oli toimunud ja ema ütles, et ei tunne enam poissi ära. Läksin piitspeenikese poisina ja tagasi tulin juba mehe moodi. Lihastüüp on pigem selline keskmaajooksja oma. Plahvatuslikku kiirust on vähem. Olen pidanud pidevalt kõvasti tegema kangi ja hüppeid, et hoida plahvatuslikku kiirust ja püsida vee peal.“

Ta rääkis vajadusest pidevalt keha forsseerida, mis on saanud paljudel juhtudel kehaliste vigastuste põhjuseks. „Võibolla ei ole minu keha päris selle ala jaoks loodud, aga tahtmine on olnud seda ala teha. Ühtegi vigastust ma ei kahetse ja midagi taga ka ei nuta, kuigi kaks-kolm viimast karjääriaastat on olnud suhteliselt piinarikkad. Suurt armastust jalgpalli vastu enam ei olnud ja pingutasin karjääri nimel rohkem selleks, et raha teenida. Arvan, et seegi käib asja juurde. Pikisilmi ootasin koju tagasi jõudmise aega, et saaks proovida spordialasid, mis seni olid keelatud olnud. Jälgisin kogu aeg, millega tegelevad sõbrad, kellega varem võidu jooksin. Kõik teavad Roman Fostit, keskmaajooksjat Marek Nõmme. Jälgisin nende tulemusi ja mõtetes tegin jookse kaasa.“

Piiraja meenutas edasi: „Mäletan kaheksat kuud Hiinas, kus oli kohutavalt igav. Neljapäeviti saatis Marek meiliga orienteerumiskaardi. Selle järgi tegin Hiinas mõtteliselt samuti orienteerumiseljapäevaku läbi.“ Jalgpalluri unistuseks on joosta maratoni alla kolme tunni. „Tundub, et vorm kestab ja jalad kannavad. Arvan, et saan sellel aastal kõvasti rekordeid ületada. Kui varem olen olnud Tartu maratonil tuhande sees, siis nüüd on isu kasvanud ja lootsin jõuda 500 hulka. Tegelikult oli vorm nii hea, et lõpetasin 179. kohal.“

Spordiajaloo sõbrad said pidevalt naerda lustakalt esitatud jutust, mis vaheldus asjalike meenutuste ja naljakate kildudega.

Ja nagu nüüd teada, üks etapp tema elust sai ajalooks. Raio Piiraja lahkumismäng suurest jalgpallist toimus 31. märtsil, kui Eesti koondis võõrustas A. Le Coq Arenal Islandi rahvusesindust.

Ajaloopäeva lõpetas oma meenutustega Pärnu Jalgpalliklubi naiskonna peatreener **Jüri Saar** (fotol, sündinud 7. IX 1954 Pärnumaal), kes on 21 aastat järjest viinud oma naiskonna Eesti meistrivõistlustel medalile, tulles seejuures 10 korda meistriks, jäädes 9 korral hõbedale ja kahel korral pronksile, lisaks karikavõidud Eestis ja võidud Balti turniiridel. Vähe on Eestis treenereid, kellel oleks midagi võrdväärset vastu panna. Ise kuulus ta juba noore mängijana Eesti paremikku, hiljem mängis Pärnu Kalakombinaadi meeskonnas, võites 1985. aastal Eesti meistritiitli, 1978 ja 1981 hõbede ning viiel korral pronksi. Samal ajal oli ta ka meeskonna treeneriks. Hiljem (1994–97) tegutsenud rahvusvahelise kategooria kohtunikuna. Talle on omistatud Eesti Jalgpalliliidu hõbemärk, möödunud eduka hooaja eest anti talle Eesti aasta treeneri auhind (Albert Vollrati karikas) ja hiljuti tunnustas Pärnu linn teda vapimärgiga.

Laiali mindi jalgpallilainel teadmise, et järgmisel aastal on põhjust lülitada ennast malele, sest ajaloopäeva teemaks saab olema – **Paul Keres 100**.

JAAK SALUMETSA ELULOORAAMATU ESITLUS

Siim Randoja

Kolmapäeva, 18. veebruaril õhtupoolikul tutvustati Eesti Spordimuuseumis raamatut "Salumets. Muutumised". Kohal oli nii korvpallilegend Jaak Salumets ise kui ka raamatu autor Andrus Nilk. Raamatu väljaandjaks on kirjastus Hea Lugu. Raamatu tutvustuses on kirjas:

"Kui midagi teed, siis tee täie pühendumusega. See on olnud Jaak Salumetsa kreedo, mida ta on järginud korvpallurina, treenerina ja igas muus ametis, mis talle leiva lauale on toonud. Muhe ja ehe. Otsekohene, aus ja karismaatiline. Nõudlik, õiglane, hooliv. Nii korvpallurina kui ka treenerina tahtis Jaak alati võita, ja sageli võitiski. Treeneritöö haripunktis juhtis ta Kalevi meeskonna 1991. aastal NSV Liidu meistriks ja Eesti koondise kaks aasta hiljem Euroopa meistrivõistlustel kuuendaks. Nii palli- kui ka elumängu väljakutelt on ta lahkunud sirge seljaga, jäänud iseenda vastu ausaks ja oma põhimõtetele truuks. Ta räägib selles raamatus õppetundidest, mida 66 aasta jooksul on kogunud."

Peale Jaak Salumetsa pikka ja värvikat esinemist ning autori sõnavõttu jagus kuulajatel hulganisti küsimusi. Soovijatel oli võimalik raamat soodsalt omandada ja saada kohe ka autogramme.

Andrus Nilk (vasakult) ja Jaak Salumets rahva ees ja rahvas kuulamas

VABA KUI LIND!

Siim Randoja

19. veebruaril avati spordimuuseumi näitusesaalis põnev väljapanek mudellennuspordist. Tehnikaspordiaustajate rõõmuks saab taas näha hulgaliselt põnevat varustust. Kui varasem näitus „Gaas põhja!“ oli pühendatud

ringrajaspordile ja „Gaas põhja 2. Veemotosport Emajõelinnas“ tõi külastajate ette kiirpaadid, siis kolmandal teemanäitusel on vaatluse all õhus toimuv.

Näituse kuraator Enn Mainla (vasakult) ja maailmameister Andres Lepp kuulamas spordimuuseumi direktori Daimar Lelle avasõnu

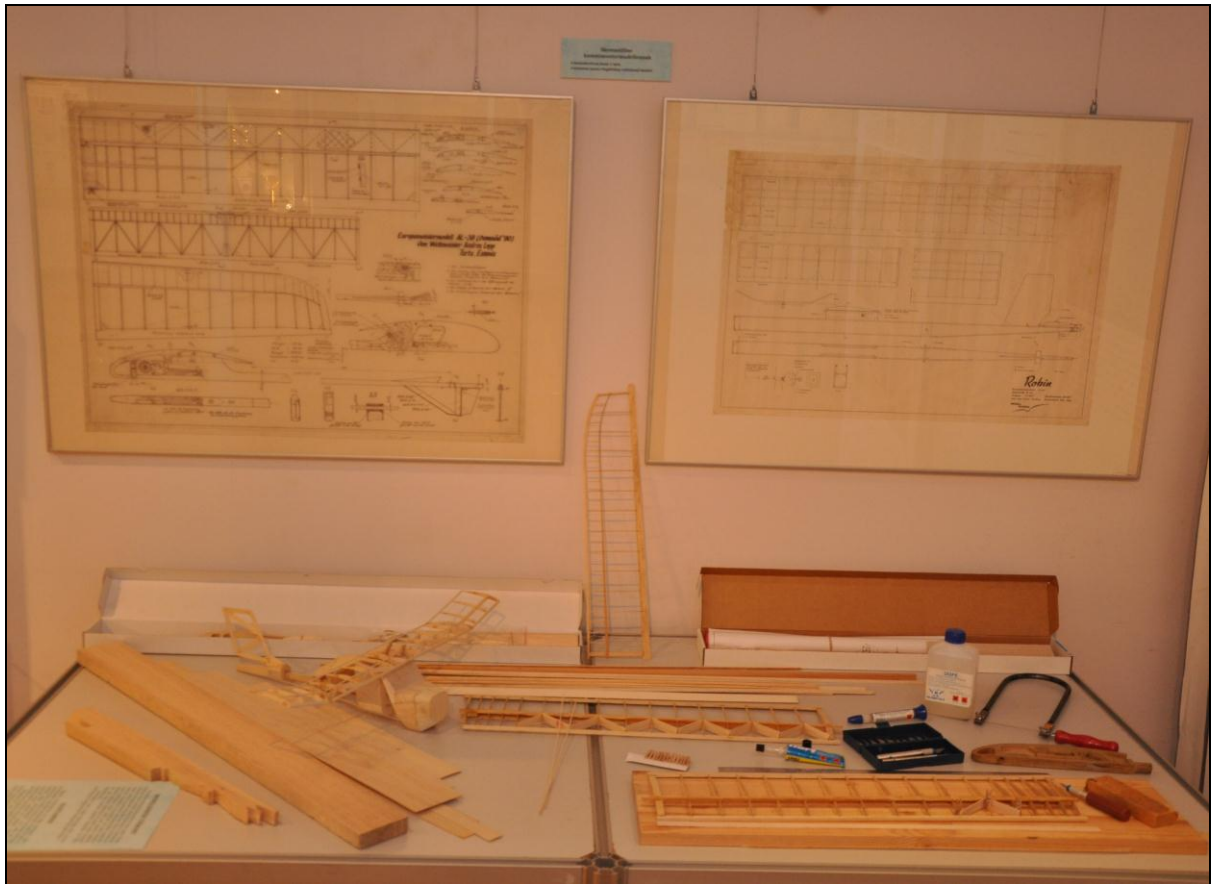
Eesti Spordimuuseumi, Tartu mudellennuklubide ja Harjumaa Muuseumi koostöös valminud esinduslikul näitusel saab näha enam kui 30 mudellennukit, -helikopterit ja -raketti. Lisaks mitmekesisele tehnikavalikule saab tutvuda ka mudellennunduse ajalooga Eestis ning heita pilk põnevatele auhindadele ja maailmarekordisertifikaadile.

Millise mudeliga püstitati maailmarekord? Mille poolest erinevad sisemudellennukid vabalennu mudellennukitest või viskepurilennukid vigurlennumudelitest? Kuidas näevad välja raketi- ja helikopterimudelid? Milliseks muutub süsinikkiust mudellennuk elektriliinidesse sattumise tagajärjel? Kõike seda ja palju muud (vt fotod allpool) saab oma silmaga kaeda spordimuuseumis kuni 3. maini.

MUDELENNUSPORDIJUTUD

Kolmapäeval, 4. märtsil oli seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis viiekordne mudellennuspordi maailmameister Andres Lepp ja maailmas tähelepanu võitnud termikaplaaneri Tragi konstruktor Heino Kõrvel arutlemas

Heino Kõrvel ja Andres Lepp

mudellennuspordi mineviku, oleviku ja tuleviku üle keset mudellennuspordi näitust "Vaba kui lind!".

Mõlemad esinejad hakkasid mudellendu harrastama Tartu Pioneeride Maja mudellennuringis Jüri Raidi käe all. Ühine on neil ka see, et mõlemad lõpetasid TPI peenmehaanikainsenerina. Kõigepealt võttis jutuotsa üles Heino Kõrvel, kes meenutas oma jõudmist mudellennuspordi juurde, tõusmist NSV Liidu paremiku ja lõpuks mudellennukeid tootva ettevõtte etteotsa. Ta on võitnud 1977–88 NSV Liidu karikavõistlustel ja meistrivõistlustel 9 medalit: 2 kulda, 4 hõbedat ja 3 pronksi, tulnud 9 korda raadio teel juhitavate purimudellennukite klassis Eesti meistriks.

Andres Lepp rääkis lahti mudellennu saladusi ja tegi kuulajatele selgeks, milliseid mudeleid üldse ehitatakse. Huvitavamaid juhtumusi ja toredaid seiku oli pajatada mõlemal esinejal. Lõpuks sai heita pilku Andres Lepal kaasas olnud pikergusse kohvrisse, kus oli peidus osadeks lahti võetud mudellennuk.

*Olaf Langsepp
(paremalt
esiplaanil),
Aime Pärnakivi,
Evi Krass,
Ille Palm jt
kuulamas-
vaatamas
mida sisaldab
Andres Lepa
(vasakul)
mudelikohver*

PÜRAMIIDID MUUSEUMIS

11. märtsil ootas muuseum lapsi ja õpetajaid püramiide tegema. Traditsioonilise ürituse eesmärgiks on lõbusas, sportlikus ja mängulises vormis hoida elus püramiidide tegemise traditsiooni ja oskust õpilaste ning õpetajate seas, viia kokku erinevate koolide sportlikke lapsi ja õpetajaid ning tutvustada Eesti Spordimuuseumis tehtavat.

Paraku sellel korral oli kutsele vastanud vaid üks kool, aga lusti püramiidide „ehitamisest“ jagus ka sellele vaatamata.

Tublidele püramiidiehitajatele jagas muuseumipedagoog Rita Mägi kommi

POLITSEISPORDIST KOOS ANNIKA LALLI MEENUTUSTEGA

Rein Järva

Tallinna osakonna 17. märtsi seltsiõhtul oli käsitluse all sport Eesti politseis (miilitsas). Eelmise aasta sügisel oli ilmunud Henno Linna kapitaalne uurimus „Eesti politsei sport läbi ajaloo“. Sellise väärt „kaasavaraga“ tuli mees meie seltsi uusliikmeks. Annaks Looja kõigile sellist entusiasmi, siis oleks meie meelisvaldkonna ajaloo uurimine veelgi paremal järjel. Igal juhul seltsi Tallinna osakonna ja ka siinkirjutaja poolt veelkord suur tunnustus mahuka uurimuse eest.

Seekordsel seltsiõhtul rääkis Henno Linn raamatu saamisloost lähemalt Tallinna osakonna liikmeile. Eesti politseisport sai alguse juba esimesel iseseisvusperioodil. Põhilised initsiaatorid olid vennad Klumbergid (hiljem Kolmpered), neist Edgar oli politsei spordijuht ligi kahe kümnendi jooksul. Politsei ridades tegid sporti ka sellised omaaegsed suurused nagu Arnold Viiding, Ruudi Toomsalu, Eduard Prööm, Koit Annamaa jt. Kergejõustikust kujunes politsei trumpala, laskesport oli teine oluline spordiala. Laskesport sobis pärast võimuvahetust ka „punavõimule“. Laskureid kasutati instruktoritena. Mitmed jäid represseerimata. Näiteks Tartu prefekt jäi ellu ja arendas lühikesel Saksa okupatsiooni perioodil Tartu Politsei Spordiringi tegevust. Lühiajaliselt, kolm kuud, oli 1941. aasta kevad-talvel politseis, kuid nüüd juba vael poolel, miilitsas ka noor korvpallitalent Heino Veskila. See maksis talle sakslaste tulles kõige kallima – elu. 1941. aasta jaanuaris asutati Eestis Dünamo. Spordiühingu ajalugu on varem põhjalikult uurinud Edgar Torim ja 1990. aastal pani Gunnar Press kaante vahele uurimuse „Eesti Dünamo viis aastakümnet“. Nüüd peab plaani veelkord uurimuse Dünamost ette võtta Henno Linn. Uuema aja politsei spordistruktuurid taastati 1990-ndate algul. 1990. aastal sündis Tallinna prefektuuri spordiklubi ja 1994. aastal Eesti Politsei Spordiliit.

Seltsiõhtu muutis elavamaks nooruslik ja ikka sportlik Annika Lall (52, fotol), kelle Henno Linn oli oma teema täiendamiseks külla palunud. Endine kergejõustiklane, Eesti meistrivõistlustelt odaviskes 10 medalit (sh 1985 – kuld) võitnud politseisportlane alustas oma sporditeed sünnilinnas Tartus. Esimeseks treeneriks Tiiu Jurkatamm. Kergejõustikuga konkureerinud võrkpall jäi Annika otsusel kõrvale juba noorteklassis. Odaviske tulemuste paranedes oli loogiline TSIK-i õppima asumine 1976. aastal. Toomas Merila (vahepeal ka Toivo Moorasti) juhendamisel jõudis ta NSV Liidu järelkasvukoondise kandidaadiks. Tulemuste poolest oli ta ka rahvusvahelisele areenile kõlbulik, kuid suure

impeeriumikeskse onupojapoliitika tõttu spordis jäigi ainult kandidaadi seisusesse – välismaale sõitsid teised. Õpingud jätkusid Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas. Juba tudengina sidus ta ennast korrakaitsestruktuuridega ja samas süsteemis jätkas ka pärast ülikooli lõpetamist. Erialaselt spetsialiseerus kitsamalt kriminalistikale. 2007. aastal kaitses ta Peterburis siseministeeriumi kõrgkoolis doktorikraadi kriminalistikas. Pärast töötamist mitmetes erinevates politseistruktuurides on ta nüüd juba seitsmendat aastat sisekaitseakadeemia õppejõud ja teeb ka teadustööd. Auastmelt on tööalaselt edenenud daam politseikolonelleitnant. Põhitöö kõrvalt on Annika Lall edasi seeniorsportlane. Politseinike ja tuletõrjude maailmamängudel on ta alates 1993. aastast iga kahe aasta tagant toimuvatelt võistlustelt saanud kokku 24 medalit (18 kulda, 4 hõbedat, 2 pronksi). Kõik need on tulnud nõ „paiskajana“ – odaviskes, kettaheites ja kuulitõukes. Talle pole võõrad ka teised tervisesportlikud alad: sõudeergomeetrite võistlused ja jõutõstmine rinnalt. Seltsiliikmeil jäi kohtumisest sümpaatse ja sportliku, elus tööalaselt hästi edenenud endise sportlasega head muljed.

MEELDETULETUSEKS!

ESAS liikmemaks on eelmise aasta maikuu üldkogu otsusel muutunud. Liikmetel tuleb nüüd aastamaksuna tasuda **8 eurot** (pensionäridel **5 eurot**). Ka otsustati, et **kaotatakse ära liikmemaksu vabastus 80-aastastele ja vanematele**, kellel seega tuleks maksta aastas **5 eurot**. Liikmemaksu vabastus jäeti kehtima auliikmetele, kuid loomulikult pole ka neil keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaksuks jäeti endiselt kaks eurot.

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (7300754, 56497632, E-mail: enn@spordimuuseum.ee) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (6770829, 59196767).

Täname õige(aegselt) liikmemaksu tasumise eest!

□ □ □ □ □ □ □

Täname Eesti Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu seltsi tegevuse toetamise eest!

□ □ □ □ □

Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.

Fotod: Helle Artel, Enn Mainla, Rait Männik, Dmitri Prants, Kalle Voolaid

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 73
koostas ja toimetas Enn Mainla**